

Oponentský posudek diplomová práce

UNIVERZITA KARLOVA Fakulta humanitních studií
Studijní program Sociální a kulturní ekologie
Katedra sociální a kulturní antropologie

Bc. Martina Jančová:

Ochrana přírody – běh na dlouhou trať: případová studie: Horský závod B7 a CHKO Beskydy

Martina Jančová zvolila pro svou diplomovou práci dobré téma. Případová studie o horském běžeckém závodě B7 v CHKO Beskydy ukazuje na střed zájmů ochrany přírody a rekreačního, resp. sportovního využití volné přírody. Dává možnost porozumět perspektivám jednotlivých aktérů, vyvodit závěry relevantní pro konkrétní situaci. Autorka má přitom jako aktivní účastnice závodu, frekventantka studijního programu věnujícího se ochraně přírody, ale i člověk s úzkým vztahem na zdejší krajinu blízko prakticky ke všem zúčastněným. Práce je pečlivě zpracovaná, splňuje po formální i obsahové stránce nároky kladené na diplomní práci, její výstupy ale nepřinášejí mnoho překvapivého (což ale nechápu jako pochybení).

Teoretická část čtenáře nejprve seznamuje s Chráněnou krajinnou oblastí Beskydy, ukazuje způsoby ochrany přírody v České republice, rozlišuje mezi jednotlivými územími, kudy trasa závodu vede. Pokud mohu soudit, autorka zde díky své odborné kompetenci přehledně a čtivě představuje mantinely, v nichž se uvažování o ochraně přírody odehrává. Následně pak popisuje závod Beskydská 7, jeho historii, pravidla, trasu a pak zejména změny trasy, které byly ovlivněny zásahy správy CHKO při povolování závodu. Celá teoretická část je dobře strukturovaná a je k věci.

V tomto ohledu bych snad ani nevyčítal, že se autorka v historii dálkových běhů příliš nezabývá historií dlouhých závodů v přírodě v České republice. Čeští vytrvalci jsou svým způsobem legendou, ale často se závody odehrávaly v rámci lehké atletiky, a tak na atletických oválech. Troufám si tvrdit, že horské závody v ČR vznikly v prostředí asociace ČAR (součást ČAES) se závody v rogainingu a horském orientačním běhu. Popularitu pak celé věci dodala citovaná kniha Mc Douglase *Born to run*. Věcně mi však chybí porovnání Beskydské sedmičky s obdobnými závody v České republice, ale i závody v zahraničí. Z hlediska kapacity závodu, historie, cílové skupiny je tento závod v ČR „fenomémem“, což se ale i promítá do aktérského uvažování o něm: (Nejde ho tak úplně zakázat). To se dokonce jaksi mimoděk v datech objevuje, analýza se tomu však nevěnuje. Na druhou stranu se v zahraničí konají i větší závody (např. Ultra-Trail du Mont-Blanc) s nímž by komparace byla určitě přínosná, jakkoliv je to asi nad rámec této práce.

Metodologická část práce prokazuje, že se autorka celkem podrobně seznámila se zásadami vedení kvalitativního výzkumu. Pro svůj výzkum se snaží celkem nasnadě využít triangulace, tedy získání dat z více zdrojů, které se ke zkoumanému problému nabízejí. Dobře rozhoduje etické aspekty výzkumu, kvalitní je příprava polostrukturovaných rozhovorů i jejich vedení (výpovědi informátorů svědčí o vzájemné důvěře). Z výsledků je však patrné, že autorka s triangulací nemá patřičné zkušenosti.

„Praktická“ (lépe empirické) část je dobře strukturovaná. Jejím handicapem však je, že analyticky se trochu příliš soustředí na „konflikt“ mezi pořadatelem (a sportovci) a ochránci přírody. V úvodních kapitolách „Běh krajinou jako součást života“, „Příroda jako kulisa“ sice částečně využívá výpovědi běžců, pohled to ale není příliš plastický. Chybí mi jak výpovědi závodníků, kteří jdou čistě na výkon a na nic kolem se neohlíží, tak popis závodu z pohledu srdcařů, pro něž dokončit je horizont, k němuž celoročně směřují. „Saturace dat“ tak spíše souvisí s příliš homogenním vzorkem, případně obecným obsahem rozhovorů. Praktická část je tak psána výrazně na základě rozhovorů s Petrem Uhrem (hlavním pořadatelem a zakladatelem závodu) a Františkem Šulganem ze správy CHKO. Jakkoliv je z citací patrné, že jsou oba páni „muži na svém místě“, nejsou nijak „dogmatictí“ a za tu dobu se již naučili společně koexistovat, dokonce si vycházejí vstříc, vlastně si příliš nerozumí. Práce tak mluví o střetu, tlaku atd.

Nepovažuji to za chybu práce, protože to podle mého mínění odráží daný stav věcí. Sportovci se ne vždy chovají, jak mají. Pořadatelé jsou nuceni se přizpůsobit požadavkům správy CHKO, kterým ale často nerozumí. Správa CHKO závody do určité míry toleruje, jakkoliv by je radši neviděla. Jako antropolog bych měl za to, že jednání jednotlivých aktérů šlo popsat plastičtěji včetně jejich mocenských pozic. Autorka např. zmiňuje 90. léta jako zlatý věk environmentální legislativy, v analýze ale např. není, zda některé legislativní nástroje např. konflikt nevyhrocejí.

Závěrem práce je tak hlavně konstatování, že je potřeba hory chránit přes masovým turismem, např. zatraktivněním jiných míst, rekultivací krajiny. To je určitě dobré a důležité řešení. Autorka si zároveň všímá, jak „masovému“ turismu snadným zpřístupněním cílů (např. vrcholu Lysé hory) velmi pomáháme a zpětně tak lze rozumět i jistému „zoufalství“ a postojům správy CHKO. To však již nebylo předmětem práce.

Po formální stránce bych v bibliografii („od knížky“) oddělil zdroje. Uvedení některých článků v bibliografii je navíc nadbytečné.

Práci jsem si velmi rád přečetl, považuji ji za zajímavou a doporučuji k obhajobě. Hodnotím ji na rozmezí **výborně a velmi dobře (15-16 bodů)**.